

shody, že John je vynikající filosof a Joan, nezajímavá osoba. Přesto byly texty identické: reakce závisela na pohlaví přepokládaného autora.

[...]

Ojedinele zastoupený moderní výzkum psychologických a sociálních dopadů mužské nadřazenosti na ženu a kulturu svědčí o všeobecně rozšířené neznalosti a nejvyššímu konzervativním sociálních věd, které považují patriarchát za status quo a přirozený stav.

Literatura, kterou v nepatrném množství sociální vědy v tomto kontextu nabízejí, potvrzuje, že se u žen vyskytují očekávané rysy minoritního statusu: skupinová zášť a odmítnutí obrácené de vlastních řad, opovržení sebou samou i ostatními ženami - a z něj vyplývající neustávající, byť sebenenápadnější podřazenost, kterou nakonec přijme jako fakt.²⁷ Další položkou minoritního statusu je urputnost, se kterou jsou posuzovány všechny členky minoritní skupiny. Dvojití měřítko je aplikováno nejen v případech sexuálního chování, ale rovněž v jiných kontextech. Taktéž v relativně vzácných případech ženského zločinu - v mnoha amerických státech dostane žena, usvědčená ze zločinu, delší trest.²⁸ Obecně platí, že obžalovaná žena bývá, bez ohledu na velikost svých činů, souzena převážně za svůj „sexuální život“ a stane se nechráněnou proslulou z útrovní senzacechtivé publicity. Re-triarchální výchova však ženu vede k takové pasivitě, že jen málokdy zajde ve své nepřizpůsobivosti tak daleko, aby se dala na dráhu zločinu. Každý člen minority se musí za výstředky ostatních buď omluvit nebo je s přesvědčivým entuziasmem odsoudit, a ženy jsou v cenzuře odchytek ve vlastních řadách příznačně nekompromisní a nemilosrdné.

[...]

²⁷ Můj komentář o minoritním statusu žen je shrnutím ze všech uvedených článků. Zvláště jsem sevářena za shrnutí kritiku v nepublikované práci profesorky Marlene Dixon, dříve z katedry sociologie Chicagské univerzity a z Kolumbie pro lidový rozvoj, nyní působící na McGillově univerzitě.

²⁸ Viz The Commonwealth v. Daniels, 37 L.W. 2064. Nejvyšší soud v Pensylvánii 7/1/68 (errátivně 36 L.W. 3004).

3 M DIVČI VÁLKA S IDEOLOGIÍ - L. Oates -
1998 SLON
Ondrucho

M Á S E Ž E N A K M U Ž I J A K O P Ř Í R O D Ā K E K U L T U Ř E ?

SHERRY B. ORTNER

(1974)

Is Female to Male as Nature is to Culture?
přeložila Hana Hájková

SHERRY B. ORTNER

(1941)

Sherry Ortner získala doktorát na University of Chicago. Vyučovala na Sarah Lawrence College a působila na prestižním Institute for Advanced Study v Princetonu, přednášela antropologii na University of California v Berkeley a na University of Michigan. V současné době přednáší antropologii na Columbia University.

Její původní badatelská práce zahrnuje mezi jinými výzkum nepálských Šerpů zpracovaný v knihách *Šerové a jejich rituály* (Sherpas through Their Rituals; 1978) a *Vysoké náboženství: kultura a politická historie šerpského buddhismu* (High Religion: A Cultural and Political History of Sherpa Buddhism; 1989) a v řadě dalších. Mezi jinými se dále zabývá symbolickou antropologií, genderem, strukturalismem a poststrukturalismem. Spolu s Harriet Whitehead editovala sborník *Sexuální významy: kulturní konstrukce genderu a sexualit* (Sexual Meanings: The Cultural Construction of Gender and Sexuality; 1981) a vydala knihu *Konstrukce genderu: politika a erotika kultury* (Making Gender: The Politics and Erotics of Culture; 1996)

Stát „Má se žena k muži jako příroda ke kultuře?“ je průkopnickou prací feministické antropologie. Ortner v ní předkládá názor, že kulturně všeobecná druhořadost ženy vyplývá z jejího spojování s přírodou, která je vzhledem ke kultuře považována za podřadnou. Muž je naopak symbolem kultury a civilizace, která přírodu ovládá.

Zpácná část tvůrčích aktivit antropologie vyplývá z napětí mezi dvěma ženskými postavami: objasnit lidské univerzálie a objasnit kulturní specifika. Z tohoto hlediska představuje žena jeden z nejnaléhavějších problémů výzkumu. Druhořadé postavení ženy ve společnosti takovou univerzální skutečnost je; je to pankulturní fakt. V rámci tohoto univerzálního faktu jsou však specifická kulturní pojetí a symbolika ženy neobyčejně různorodé a dokonce si vzájemně odporují. Rovněž to, jak se s ženami skutečně zachází, i jejich relativní moc a přínos se od kultury ke kultuře a v různých historických údobích jednotlivých kulturních tradic nesmírně mění. Obě stránky – univerzální fakt a kulturní různorodost – nastolují otázku, která je třeba objasnit.

Můj zájem o tuto problematiku je více než akademický: chci se dočkat skutečné změny, příchodu sociálního a kulturního řádu, v němž bude ženám dostupná stejná velká část lidského potenciálu jako mužům. Univerzální ženské podřízenosti, která existuje v každém sociálně-ekonomickém systému a ve společnostech všech vývojových stupňů, je pro mne důkazem toho, že stojíme tvář v tvář něčemu nesmírně závažnému, úpornému, něčemu, čeho se nezabýváme pouhou reorganizací několika povinností a rolí v sociálním systému, dokonce ani reorganizací celé ekonomické struktury. V tomto příspěvku se pokouším odhalit logiku kulturně podmíněného myš-

První verze této esai byla použita v říjnu 1972 jako přednáška v kurzu „Ženy. Mýtus a realita“ na univerzitě Sarah Lawrence. Zde jsem získala celou řadu kritických a svých kolegů – včetně Joan Kelly Gaddol, Ery Kollisch a Candy Lerner. Zkrácenou verzi jsem přednesla na Sedmém antropologickém kongresu v Thromont, v listopadu 1972. Měsíc jsem obdržela Schmeidera a Terencea Turnera a nyní jsem verzi textu, v níž jsem výboje polemiky významnou změnou posunula, jsem napsala jako odpověď na tyto komentáře. Je samozřejmé, že s odpo- vědími se její konečnou podobu. Stát věnuji Simone de Beauvoir, jejíž kniha *Druhý pohlaví* (Le deuxième sexe, 1953), poprvé publikovaná ve francouzštině v roce 1949, zůstává podle mého názoru nejlepším ojediněle uceleným pochopením ženského problému.

